

ТИМЧАСОВА СПЕЦІАЛЬНА КОМІСІЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

з питань захисту майнових та немайнових прав
внутрішньо переміщених та інших осіб, постраждалих
внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти
України

вул. М. Грушевського, 5, м. Київ, 01008, www.rada.gov.ua

14 червня 2024 року

Р І Ш Е Н Н Я

Про діяльність Луганської обласної військової адміністрації та міських військових адміністрацій Луганської області щодо задоволення потреб внутрішньо переміщених осіб та ефективність витрачання бюджетних коштів на ці цілі

Планом роботи Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань захисту майнових та немайнових прав внутрішньо переміщених та інших осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України (далі – Комісія) було передбачено, зокрема, вжиття заходів парламентського контролю за дотриманням чинного законодавства та обґрунтованості, ефективності та доцільності прийнятих рішень органами державної влади та місцевого самоврядування щодо захисту прав внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) та інших постраждалих від російської агресії, а також аналіз та оцінка ефективності виконання бюджетів регіонів та населених пунктів, які тимчасово окуповані або знаходяться у зоні бойових дій, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які переміщені з цих територій, зокрема щодо ефективності та доцільності видатків спрямованих на забезпечення потреб ВПО.

На відповідні запити Комісії від 01 травня 2024 року № 04-82/5-2024/96704 та від 23 травня 2024 року № 04-82/5-2024/114742 Луганська обласна військова адміністрація листами від 17 травня 2024 року № 3/01.01-09-2225 та від 12 червня 2024 року № 1/01.01-09-2605 повідомила, що до початку повномасштабного вторгнення рф Луганська область посідала друге місце в країні серед областей за кількістю зареєстрованих ВПО - 284 тис. осіб або 19% від усіх зареєстрованих в Україні переселенців.

Через бойові дії облік ВПО на території області відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 01 жовтня 2014 року № 509 «Про облік внутрішньо переміщених осіб» не здійснюється.

За наявною інформацією від Мінсоцполітики станом на 01 червня 2024 року на обліку в інших регіонах України перебувають 197,7 тис. ВПО або 159,1 тис. сімей ВПО, які починаючи з 24 лютого 2022 року перемістилися з території Луганської області та зареєструвалися за новим фактичним місцем проживання.

Із зареєстрованих за новим місцем проживання ВПО осіб працездатного віку – 104,4 тис. осіб або 53% від загальної кількості, пенсіонерів – 37,7 тис. осіб

(19,1%), дітей – 40,8 тис. осіб (20,6%), осіб з інвалідністю – 9,0 тис. осіб (4,5%), інших категорій ВПО – 2,8%.

Регіонами України із найбільшою кількістю ВПО, які перемістилися з Луганщини, є Дніпропетровська (43,1 тис. осіб), Київська (18,3 тис. осіб), Харківська (12,5 тис. осіб), Полтавська (11,6 тис. осіб), Львівська (10,6 тис. осіб) області та місто Київ (30,7 тис. осіб).

За останньою інформацією ДП «ІОЦ Мінсоцполітики України» продовжується централізоване нарахування державних соціальних допомог у Луганській області - станом на 01 червня 2024 року 17,2 тис. отримувачам на загальну суму 45,5 млн грн. При цьому спостерігається постійна тенденція зменшення цих показників внаслідок переміщення осіб в інші регіони.

Нарахування допомоги на проживання ВПО по Луганській області з березня 2024 року не здійснюється у зв'язку з припиненням її виплати особам, які проживають на тимчасово окупованих територіях згідно постанови Кабінету Міністрів України від 26 січня 2024 року № 94. У деокупованих населених пунктах особи, які мають статус ВПО, відсутні.

При облдержадміністрації діє обласна Рада з питань ВПО. Вона була утворена першою в Україні ще у 2020 році, а у 2023 році розпорядженням голови обласної державної адміністрації – начальника обласної військової адміністрації від 04 вересня 2023 року № 182 її було оновлено та приведено у відповідність до Примірного положення про Раду з питань внутрішньо переміщених осіб, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04.08.2023 № 812. Протягом 2023 року Рада з питань ВПО провела серію стратегічних сесій та розробила Стратегічний план Ради ВПО до 2025 року, який узгоджено з пріоритетами і цілями аналогічних документів вищого рівня, зокрема – Стратегією державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року.

В області діє Обласна комплексна цільова програми підтримки внутрішньо переміщених осіб на період до 2025 року (далі – Програма), яку затверджено розпорядженням голови обласної державної адміністрації – начальника обласної військової адміністрації від 17 липня 2023 року № 139. Програма передбачає 5 основних завдань, 18 напрямів діяльності (пріоритетних завдань), 75 заходів.

Завданнями та заходами Програми передбачено вирішення основних потреб ВПО, що перемістилися з території Луганської області, сприяння їх адаптації та подальшій інтеграції у життя приймаючих територіальних громад, мінімізація негативних наслідків, пов'язаних з внутрішнім переміщенням, а також створення належних умов для повернення таких осіб у місця їх постійного проживання після деокупації відповідних територій області.

Фінансове забезпечення заходів, передбачених Програмою, здійснюється за рахунок коштів державного, обласного, місцевих бюджетів та інших джерел. Обсяг ресурсів, які залучено на виконання Програми, становить 1 136,439 тис. грн.

Програмою було передбачено виконання 74 заходів у 2023 році, з яких 59 виконано, 2 не виконано та 13 із загальним фінансуванням у розмірі

565 462,84 тис. грн перенесено на 2024 рік. У 2024 році Програмою передбачено виконання 63 заходів.

Планове фінансування заходів у 2023 році складало більше 800 млн. грн. з яких вдалось реалізувати 197,5 млн. грн. або всього лише 25 % від запланованого. Планове фінансування заходів у 2024 році передбачено у розмірі 154,5 млн. грн.

Також, у Луганській області такі програми діють і на місцевому рівні, загалом 144 місцевих програм підтримки різних категорій населення (25 військових адміністрацій населених пунктів, 4 районних військових адміністрації).

За інформацією Луганської обласної військової адміністрації у 2023 році всі управління соціального захисту населення та підрозділи з питань соціального захисту населення територіальних громад області підключено до всіх програмних комплексів Мінсоцполітики, в яких, незважаючи на запровадження централізованого механізму нарахування та виплати державних соціальних допомог, здійснюються опрацювання особових справ, надається інформація з баз даних, проводиться верифікація, тощо.

Працівники органів соціального захисту населення працюють у розгалуженій мережі гуманітарних хабів Луганської області на території всієї України, в яких надають консультації, приймають документи за екстериторіальним принципом, здійснюють інші заходи в рамках роботи хабів (гуманітарна допомога, соціальні послуги, виїзди до громадян, допомога в оформленні документів тощо). На даний час за місцем проживання ВПО послуги надаються 173 працівниками органів соціальної сфери, з них безпосередньо на місці працює 107 спеціалістів. Загалом послуги соціального характеру надають 204 працівника всіх сфер діяльності, з яких безпосередньо на місцях 151.

З метою підтримки евакуйованих мешканців Луганської області у 2022 році було запроваджено реалізацію проекту «Моя Луганщина», який передбачав створення військовими адміністраціями районів та населених пунктів мережі гуманітарних хабів по всій території України в містах, до яких евакуйовували мешканців Луганської області.

Через 2 роки мережа налічувала вже 36 хабів, заявку на отримання гуманітарної допомоги до яких подали понад 100 тис. осіб, переміщених з тимчасово окупованої території Луганської області. Крім того, для ВПО, які зареєстровані в населених пунктах, де гуманітарні хаби відсутні, була організована відправка продуктових наборів через оператора поштового зв'язку АТ «Укрпошта». А для швидкого реагування на запитання громадян, які стосуються отримання гуманітарної допомоги, підтримується робота багатоканальної «гарячої лінії з гуманітарних питань», яка щоденно приймає в середньому мінімум 120-150 дзвінків.

Зокрема, з літа 2022 року по травень 2024 року через мережу хабів було розподілено різних видів допомоги для ВПО у кількості 2850,45 т, отриманих від іноземних благодійних організацій як гуманітарна допомога, у порядку, передбаченому постановою Кабінету Міністрів України від 27.03.2022 № 379 та

7728,47 т, що надійшли від обласних та Київської міської військових адміністрацій згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 року № 328.

У червні – липні 2023 року відбулося суттєве розширення спектру послуг, які можна отримати в гуманітарних хабах. Якщо станом на 01 червня 2023 року в хабах надавалось 28 видів різних послуг, то станом на 01 червня 2024 року їх вже налічується 63. Крім медичних, юридичних, психологічних, наразі це ще й адміністративні послуги (в рамках діяльності ЦНАП), консультації з питань соціального захисту дітей та дорослих, освітні, культурні та оздоровчі послуги, а також заходи з організації дозвілля для різних вікових груп.

За інформацією Луганської обласної військової адміністрації наразі Луганською обласною військовою адміністрацією створюються три МТП: два у м. Дніпро та у селі Войнівка на Кіровоградщині. До їх ремонту та оснащення залучаються міжнародні донори.

Разом із цим, у зв'язку із надходженням до народних депутатів України - членів Комісії інформації стосовно можливих зловживань Комісія 10 квітня 2024 року розглядала питання *«Щодо ситуації, яка склалася навколо купівлі Лисичанською міською військовою адміністрацією приміщення дитячого табору «Дружба» (Кіровоградська область, Олександрійський район, село Войнівка) для розміщення внутрішньо переміщених осіб»*, за результатами розгляду якого, серед іншого, було запропоновано Начальнику Луганської обласної військової адміністрації провести службове розслідування щодо дій Начальника та інших посадових осіб Лисичанської міської військової адміністрації, зокрема, доцільності витрачання бюджетних коштів на купівлю, реконструкцію, модернізацію приміщення дитячого табору «Дружба», а також створення КП «Східна НОВА», та за наявності підстав вжити заходів реагування, в т.ч. щодо внесення подання на звільнення Начальника Лисичанської міської військової адміністрації із займаної посади (пункт 4 рішення Комісії від 10 квітня 2024 року).

У відповідь Луганською обласною військовою адміністрацією не було проведено відповідного службового розслідування, натомість повідомлено, що ОВА не вбачає законодавчих підстав для внесення подання щодо звільнення В.Шибіка з посади начальника Лисичанської міської військової адміністрації.

Також Луганською обласною військовою адміністрацією поінформовано Комісію, що спільно з приймаючими громадами, у різних областях України створено 1676 місць для тимчасового проживання ВПО, в яких вже мешкають 974 особи, зокрема: 765 місць у гуртожитках Європейського університету та Національного педагогічного університету ім. Драгоманова у м. Київ; 240 – у шелтерах та МТП м. Дніпро та Дніпропетровської обл.; 132 - у гуртожитку Гірської міської військової адміністрації в м. Київ; 198 – у гуртожитках та модульних містечках на Львівщині; 145 - у шелтерах м. Кропивницький та Кіровоградської обл.; 94 місця – у м. Рівне та Рівненській обл.; 12 місць створено у модульному містечку в м. Гостомель на Київщині; 35 місць доступно для проживання луганчан в м. Одеса; по 20 місць – на Івано-Франківщині та у м.

Харків; 15 осіб можуть розміститись у шелтері для переселенців в Хмельницькій області.

Активні бойові дії на території Луганської області призвели до суттєвої економічної нестабільності в регіоні та катастрофічного скорочення надходжень до обласного та місцевих бюджетів.

Виконання доходної частини місцевих бюджетів Луганської області за 2022 рік забезпечено лише на 63,3 %, у порівнянні з 2021 роком обсяг надходжень скоротився на 1.329,5 млн грн. У 2023 році ситуація з наповненням місцевих бюджетів ще більше ускладнилася, оскільки відповідно до чинного законодавства у разі зміни місцезнаходження суб'єкта господарювання та його реєстрації за новим місцезнаходженням, сплата визначених законодавством податків і зборів здійснювалась за місцем попередньої реєстрації платника податків тільки до закінчення бюджетного періоду 2022 року, а з січня 2023 року, у зв'язку з переміщенням підприємств та установ з території області в інші регіони, місцеві бюджети Луганської області перестали отримувати навіть ті доходи, які до них надходили у 2022 році.

Тому обсяг надходжень до загального фонду місцевих бюджетів області (без урахування міжбюджетних трансфертів і територій, які окуповані з 2014 року) за 2023 рік скоротився проти відповідних надходжень 2022 року у 2,5 рази або на 1.978,6 млн грн.

За 2023 рік касові видатки місцевих бюджетів Луганської області склали 2.148,9 млн грн, що становить 41,2 % до затверджених бюджетних показників на рік. Водночас, звіт про виконання місцевих бюджетів, зокрема, Зведеного бюджету Луганської області за 2023 рік, свідчить, що на затверджені розписом видатки на державне управління було виконано майже на 80%.

Водночас, виконання у 2023 році Обласної комплексної цільової програми підтримки ВПО на період до 2025 року становило лише 25% від запланованого, а фінансування заходів, спрямованих на підтримку ВПО у 2023 році з місцевих бюджетів області становило 89,1 млн грн або 4,1%. Таким чином, при майже повній тимчасовій окупації області та внутрішньому переміщенні майже усього населення Луганської області, бюджетні видатки на підтримку ВПО не є основним пріоритетом.

Комісія також вважає за необхідне здійснення контролю за належністю, доцільністю та ефективністю витрачання державних фінансових ресурсів місцевих бюджетів та проведення державного фінансового аудиту бюджету Луганської області та бюджетів окремих територіальних громад Луганської області.

Комісія обговорила також питання необхідності компенсації за зруйноване житло на тимчасово окупованій території, а також можливості та перспективи виплат за відмову від вцілілого житла, що залишилось в окупації.

Верховною Радою України 4 червня 2024 року був прийнятий у першому читанні за основу законопроект № 11161, який передбачає надання компенсації за знищений або пошкоджений об'єкт нерухомого майна, розташований на територіях ведення активних бойових дій до їх припинення або на тимчасово

окупованих територіях, а також встановлює прирівнювати до знищених об'єктів нерухомого майна, що знаходяться на територіях активних бойових дій або тимчасово окупованих і зазнали пошкодження, із відповідним правом на отримання встановлених законодавством компенсацій за програмою Є-відновлення.

Враховуючи величезну суспільну значущість такої пропозиції та необхідність подальших консультацій із міжнародними партнерами України щодо розширення програми компенсацій за житло, яке було втрачене громадянами України на тимчасово окупованій території України, Комісія зініціювала визначення обласними військовими адміністраціями, частина території яких тимчасово окупована або на якій ведуться бойові дії, орієнтовних обсягів можливих компенсацій українцям, які мають зруйноване (пошкоджене) житло або готові відмовитись від вцілілого житла на тимчасово окупованих територіях, а також збір інформації про кількість таких постраждалих.

За результатами розгляду зазначеного питання Комісія **вирішила**:

1. Інформацію Луганської обласної військової адміністрації та міських військових адміністрацій Луганської області взяти до відома.

2. Визнати роботу Луганської обласної військової адміністрації щодо задоволення потреб внутрішньо переміщених осіб недостатньою.

3. Запропонувати Луганській обласній військовій адміністрації значно збільшити питому вагу видатків обласного бюджету та бюджетів територіальних громад Луганської області на задоволення потреб внутрішньо переміщених осіб, особливо щодо вирішення проблеми забезпечення житлом.

4. Запропонувати Державній аудиторській службі України провести державний фінансовий аудит бюджету Луганської області та бюджетів Лисичанської, Северодонецької, Попаснянської, Рубіжанської та Старобільської територіальних громад за період з 01 січня 2022 року по 31 травня 2024 року та про результати повідомити Комісію.

5. Запропонувати Луганській обласній військовій адміністрації організувати проведення збору, оцінки та узагальнення інформації про:

- кількість громадян України, які мають зруйноване або пошкоджене російською агресією житло на тимчасово окупованих територіях та територіях бойових дій в межах адміністративних кордонів Луганської області;

- орієнтовний розмір завданих збитків (шкоди) внаслідок руйнування або пошкодження російською агресією житла на тимчасово окупованих територіях та територіях бойових дій в межах адміністративних кордонів Луганської області;

- кількість громадян України, які мають вціліле житло на тимчасово окупованих територіях в межах адміністративних кордонів Луганської області;

- орієнтовну вартість вцілілого житла на тимчасово окупованих територіях в межах адміністративних кордонах Луганської області, власниками якого є громадяни України;

- кількість громадян України, які мають вціліле житло на тимчасово окупованих територіях в межах адміністративних кордонів Луганської області і бажають отримати компенсації за таке житло за умови юридично оформленої відмови від права власності на таке житло на користь держави Україна у разі потенційної появи такої можливості та наявності необхідних фінансових ресурсів;

- орієнтовну вартість вцілілого житла на тимчасово окупованих територіях в межах адміністративних кордонах Луганської області, власники яких бажають отримати компенсації за таке житло за умови юридично оформленої відмови від права власності на таке житло на користь держави Україна у разі потенційної появи такої можливості та наявності необхідних фінансових ресурсів.

6. Звернути увагу Прем'єр-міністра України на неналежне виконання Луганською обласною військовою адміністрацією пункту 4 рішення Комісії від 10 квітня 2024 року *«Щодо ситуації, яка склалася навколо купівлі Лисичанською міською військовою адміністрацією приміщення дитячого табору «Дружба» (Кіровоградська область, Олександрійський район, село Войнівка) для розміщення внутрішньо переміщених осіб»* стосовно реагування на дії Начальника та інших посадових осіб Лисичанської міської військової адміністрації.

7. Рішення Комісії надіслати Прем'єр-міністру України, Голові Державної аудиторської служби України та Начальнику Луганської обласної військової адміністрації із проханням до 01 серпня 2024 року повідомити Комісію про результати виконання цього рішення.

Голова Комісії

П. Фролов

Секретар Комісії

С. Вельможний

